

ЛОГІЧНА АРХІТЕКТОНІКА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ У ВЧЕННІ Г. В. ЛЕЙБНІЦА: ВІД УНІВЕРСАЛЬНИХ ЗАКОНІВ МИСЛЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ДЕДУКЦІЇ

**НІКОЛЕНКО Ксенія Вікторівна - кандидат філософських наук, доцент
кафедри кафедри соціально-гуманітарних та загальноправових дисциплін
(Донецький державний університет внутрішніх справ)**

<https://orcid.org/0000-0002-2091-7823>

УДК 161/162:34.01:929

DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2023.4.47>

У статті здійснено комплексне теоретичне дослідження логіко-філософської спадщини Готфріда Вільгельма Лейбніца в контексті її впливу на формування методології юридичної науки. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення раціональних засад права в умовах сучасної цифровізації та алгоритмізації юридичної діяльності, де ідеї Г. Лейбніца про «обчислення права» набувають нового практичного значення.

Автор обґрунтовує тезу, що в системі Г. Лейбніца юридична логіка не є автономною дисципліною, а виступає специфічним модусом існування загальної логіки в особливій сфері людської діяльності – правовій. У роботі детально проаналізовано ганноверський період творчості мислителя, зокрема його фундаментальну працю «Нові досліді про людське розуміння». Доведено, що ця робота, постаючи як інтелектуальна репліка на емпіризм Дж. Локка, заклала епістемологічне підґрунтя для виокремлення юридичної логіки як самостійної аналітичної дисципліни, що базується на пріоритеті апріорних логічних структур.

Особливу увагу приділено концепції *mos geometricus* – побудові правової системи за суворим геометричним зразком. Розкрито механізм трансформації нормативно-правової матерії у логічно замкнену архітектоніку, де з базових аксіом (принципів природного права) шляхом дедуктивної ітерації виводяться конкретні правозастосовні рішення. У статті ідентифіковано та охарактеризовано чотири основні способи логічного висновку, які Г. Лейбніц адаптував до юридичного контексту: дедукцію, індукцію,

абдукцію та аналогію. Автор акцентує, що дедукція у вченні Г. Лейбніца виступає гарантом правової визначеності, оскільки істинність нормативних передумов за логічною необхідністю зумовлює істинність судового висновку.

Досліджено роль «Загальних інквізицій» та ідеї символічного числення (*Characteristica Universalis*) як інструментів подолання юридичних парадоксів. Лейбніц розглядав парадокси в праві не як системні помилки, а як можливості для розширення раціонального пізнання через логічний аналіз. У статті підкреслюється, що прагнення Г. Лейбніца аксіоматизувати право стикалося з проблемою нечіткості юридичної мови, що робить його роздуми про «повне поняття субстанцій» та предикативну структуру норм надзвичайно релевантними для сучасної лінгво-логічної експертизи права.

Зроблено висновок, що логічна архітектоніка Готфріда Лейбніца створила складну основу, яка виходить за межі традиційного праворозуміння, інтегруючи логіку пропозицій, модальну логіку та теорію ймовірностей у єдиний аналітичний апарат юриспруденції. Спадщина мислителя визначається як фундаментальна віха, що не лише вплинула на класичний раціоналізм, але й продовжує резонувати у сучасних дискусіях щодо природи юридичної аргументації, епістемічної достовірності судових рішень та ролі штучного інтелекту в моделюванні правових систем.

Ключові слова: Г. В. Лейбніц, юридична логіка, архітектоніка правової системи, юридична дедукція, раціоналізм, *mos geometricus*, аксіоматизація права, епістемологія, універсальна характеристика, правова аргументація.

Постановка проблеми

Взаємозв'язок між загальною та юридичною логікою у творчій спадщині Готфріда Вільгельма Лейбніца являє собою значний перетин філософії, міркувань та юриспруденції, який вплинув на сучасну думку. Лейбніц, ключова постать кінця XVII століття, зробив значний внесок у розвиток сучасної логіки та епістемології, підкреслюючи актуальність логічних структур як у філософських дослідженнях, так і в юридичних міркуваннях.

Його інноваційний підхід поєднував елементи різних інтелектуальних традицій, об'єднуючи класичну філософію з сучасним раціоналізмом, тим самим закладаючи основу для майбутніх досягнень як у загальній, так і в юридичній логіці.

Концепція логіки Г. Лейбніца охоплювала різні способи висновку, включаючи дедукцію, індукцію, абдукцію та аналогію, кожен з яких відігравав життєво важливу роль у процесах міркування, що зустрічаються в юридичних контекстах.

Він наголосив, що підготовка юристів має бути фундаментальною підготовкою з логіки, підкреслюючи, як логічні методології можуть прояснити процес прийняття судових рішень. Однак його амбіції створити комплексну правову аксіоматику зіткнулися з невід'ємними труднощами через складність та неоднозначність юридичної мови, що призвело до дискусій щодо ефективності суворих логічних структур у реальних застосуваннях.

Більше того, Г. Лейбніц займався парадоксами, властивими юридичним міркуванням, виступаючи за ясність через раціональний аналіз. Його думки заклали основу для постійних дискусій щодо взаємодії між логікою та правом, позиціонуючи його як контраргумент критиці з боку юридичних реалістів, які ставили під сумнів практичну застосовність логіки в юридичних міркуваннях.

Цей взаємозв'язок залишається предметом активних наукових дискусій, що відображає незмінне значення праць Г. Лейбніца у формуванні сучасних поглядів на природу права та роль логічного мислення

в ньому. Загалом, спадщина Лейбніца ілюструє глибокі зв'язки між загальною логікою та юридичним мисленням, розкриваючи складність їхнього взаємозв'язку та його наслідки для розуміння як філософського дискурсу, так і юридичної теорії. Оскільки вчені продовжують досліджувати ці теми, внесок Г. Лейбніца служить життєво важливим орієнтиром для вивчення еволюції логіки та її застосування в різних галузях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання інтелектуальної спадщини Г. В. Лейбніца та її впливу на архітектуру сучасної логіки й права перебуває в центрі уваги провідних світових наукових шкіл. Перший напрям присвячений фундаментальним епістемологічним засадам вчення Лейбніца [9], де логічні структури розглядаються як онтологічне підґрунтя пізнання. Ці ідеї доповнюються розвідками М. Кульстада та К. Мерсер [8], які зосереджуються на філософії розуму.

Другий напрям охоплює формально-логічні аспекти дедуктивної системи. Професор М. Малінк [10] здійснює реконструкцію лейбніцівської логіки, акцентуючи на концепції «концептуального включення». Своєю чергою, М. Армгардт [5] досліджує генезу «універсальної характеристики» та алгоритмічне праворозуміння. Третій напрям фокусується на юридичній інтерпретації: С. Брюер [6] розглядає Лейбніца як предтечу теорії юридичної аргументації, що перегукується з поглядами Ж. Дельоза [7] на правову систему як серію логічних включень. Четвертий напрям пов'язаний із проблемою випадковості, яку аналізує Р. Адамс [4].

Мета статті – теоретичне обґрунтування та реконструкція логічної архітектури правової системи у філософській спадщині Г. В. Лейбніца, а також розкриття механізмів трансформації універсальних законів мислення у специфічний інструментарій юридичної дедукції та правової аргументації.

Виклад основного матеріалу

У творчій спадщині Г. В. Лейбніца юридична логіка постає не як компіляція прикладних правил, а як фундаментальний модус існування права в координатах раціоналізму. Для вченого нормативно-правова матерія слугує репрезентативним полігоном для верифікації універсальних законів мислення. Г. Лейбніц обґрунтовує ідею побудови правової системи за суворим геометричним зразком, де з базових аксіом – фундаментальних принципів природного права – шляхом дедуктивної ітерації та суворої логічної послідовності виводяться конкретні правозастосовні рішення. У такий спосіб «юридична логіка» в інтерпретації Лейбніца стає концептуальним містком між абстрактною архітектурою чистого розуму та прагматикою соціального порядку, трансформуючи конгломерат правових звичаїв у логічно замкнену, внутрішньо несуперечливу та епістемічно достовірну наукову систему.

Кінець XVII століття ознаменувався переломним періодом у філософському дискурсі, особливо щодо взаємодії східної та західної думки. Це протистояння спонукало до переоцінки фундаментальних концепцій у різних філософських традиціях, включаючи логіку та епістемологію. У цьому інтелектуальному ландшафті постать Готфріда Вільгельма Лейбніца постає як фундаментальна віха, що визначила вектор розвитку класичної логіки та епістемологічної парадигми модерну. Ганноверський період життя мислителя, що розпочався у 1690 році, став часом найвищої творчої консолідації, протягом якого було сформульовано ключові положення його логіко-філософської системи. Епіцентром цього доробку є фундаментальна праця «Нові дослідження про людське розуміння» [9]. Цей твір, що постав як розгорнута інтелектуальна репліка на емпіризм Джона Локка, виходить за межі простої полеміки, репрезентуючи цілісну епістемологічну платформу Лейбніца. Крізь призму критики локківського «Есе» Лейбніц розгортає свої масштабні філософські амбіції: обґрунтування пріоритету апріорних логічних структур та пошук універсальних засад піз-

нання, що згодом заклали підґрунтя для виокремлення юридичної логіки як самостійної аналітичної дисципліни.

Публікація «Нових есе» викликала значний інтерес і позиціонувала Лейбніца як центральну фігуру філософської думки 18-го та 19-го століть, демонструючи інтеграцію логічного аналізу з епістемологічним дослідженням. Філософська система Лейбніца також втілювала синтез ідей з різних інтелектуальних традицій, ефективно поєднуючи елементи класичної філософії з сучасним раціоналізмом. Він прагнув узгодити давні уявлення про субстанціальні форми та кінцеві причини із сучасним науковим дослідженням, що ще більше підкреслювало історичне значення його роботи у формуванні логічних рамок [7].

Його зусилля заклали основу для подальшого розвитку формальної та символічної логіки, зміцнивши його статус попередника сучасної математичної логіки. У міру того, як Лейбніц орієнтувався у складному філософському ландшафті свого часу, його праці та ідеї не лише вплинули на сучасних мислителів, але й продовжували резонувати в пізніших філософських дискусіях, зокрема щодо природи необхідності, випадковості та ролі логіки в юридичних міркуваннях [10].

Готфрід Вільгельм Лейбніц зробив значний внесок у розуміння логіки, підкреслюючи її роль у міркуваннях та аргументації. Він визначив логіку як вивчення різних способів логічного висновку, які демонструють різні аргументи. Аргумент у цьому контексті складається з передумов, що забезпечують підстави для висновків [4].

Г. Лейбніц прагнув розробити символічне числення, здатне лягти в основу всіх обґрунтованих способів силогістичного мислення, що він сформулював у своїй праці «Загальні інквізиції» [4]. Це числення дозволяє систематично досліджувати аргументи та їхню обґрунтованість, підкреслюючи важливість зв'язку між передумовами та висновками. У своєму дослідженні логіки Лейбніц визначив кілька різних способів логічного висновку. Чотири основні способи включають дедукцію, індукцію,

абдукцію та аналогію. Дедукція, наприклад, включає обґрунтовані аргументи, де істинність передумов гарантує істинність висновку; логічно неможливо, щоб передумова була істинною, поки висновок є хибним [4].

Кожен спосіб висновку відіграє вирішальну роль у юридичних міркуваннях та аргументації, що відображає переконання Лейбніца, що розуміння цих модальностей допомагає виявити сильні та слабкі сторони різних аргументів, зокрема тих, що стосуються юридичного контексту.

Логічна філософія Г. Лейбніца ґрунтується на ключових принципах, що формують його мислення. Одним із цих принципів є закон безперервності, який стверджує, що зміни відбуваються поступово, а не різкими стрибками. Цей принцип підкреслює його віру в систематичний підхід до розуміння змін та міркувань, який є основоположним як у загальній логіці, так і в її застосуванні в юридичних міркуваннях. Крім того, Г. Лейбніц стверджував, що природа окремої субстанції передбачає наявність повного поняття, з якого можна вивести всі предикати [5].

Ця ідея повноти сприяє всеохоплюючому розумінню логічних зв'язків та виведенню висновків із встановлених передумов. Своєю роботою Г. Лейбніц створив складну основу для логіки, яка виходить за межі традиційних меж, впливаючи на подальший розвиток як загальної, так і юридичної логіки. Його акцент на структурі та обґрунтованості аргументів продовжує резонувати в цій галузі, оскільки він підкреслює важливість ретельного міркування в юридичному контексті.

Взаємозв'язок між юридичною логікою та загальною логікою у працях Готфріда Вільгельма Лейбніца був предметом широкого аналізу. Внесок Лейбніца в юридичну теорію впливає з його ширшої філософської відданості розуму та логіці, яку він застосовував до галузі права, намагаючись вирішити парадокси та неоднозначності, властиві юридичним міркуванням. Він прагнув створити основу для юридичної аксіоматики, яка б внесла ясність у прийняття юридичних рішень, підкреслюючи

важливість логічних структур у юридичній аргументації.

Юридичне мислення, за Лейбніцем, глибоко вкорінене в логічних процесах. Він постулював, що підготовка юристів – це, по суті, навчання логіці, де використання аналогії, дискримінації та дедукції відіграє вирішальну роль [6].

Ця перспектива підкреслює важливість логічної методології в судових рішеннях, узгоджуючи правовий аналіз із прагненням до визначеності та порядку в рамках права. Однак Лейбніц також визнавав обмеження суворих логічних рамок у вирішенні складнощів реальних правових сценаріїв [4].

Прагнення аксіоматизувати право, як це задумав Г. Лейбніц, стикається з внутрішніми викликами. Юридична аксіоматика прагне створити набір норм, які можуть ефективно спрямовувати прийняття рішень у конкретних випадках, проте нечіткість та мінливість юридичної мови часто ускладнюють досягнення цієї мети. Як зазначалося, норми-аксіоми можуть стати настільки узагальненими, що втрачають корисність у конкретних ситуаціях, що призводить до циклу перегляду та невизначеності, що суперечить самій меті аксіоматизації.

Дослідження Лейбніца парадоксів у юридичному контексті демонструє його метод застосування логічних міркувань для розвіювання плутанини. Він розглядав виникнення парадоксів у праві як можливість внести ясність за допомогою розуму, тим самим підкріплюючи свою основоположну аксіому про те, що розум пронизує всі сфери розуміння. У цьому світлі його ранні праці з юриспруденції можна розглядати як початок довічного проекту, спрямованого на з'ясування принципів, що регулюють юридичне мислення, та вирішення притаманних суперечностей [4].

Дискурс навколо юридичної логіки також формувався критикою поглядів юридичних реалістів та філософів, таких як Джон Дьюї, які ставили під сумнів застосовність логіки в юридичних міркуваннях. Більш нюансоване розуміння Лейбніца юридичної аксіоматики є контраргументом

том такому скептицизму, виступаючи за складну інтеграцію логічних принципів у правові рамки [6].

Цей дискурс відображає поточні дебати в цій галузі щодо взаємодії між логікою та правом, підкреслюючи необхідність балансу між теоретичними конструкціями та практичним застосуванням у правовому контексті.

Зв'язок між загальною логікою та юридичною логікою нерозривно вплетений у філософську основу, встановлену Готфрідом Вільгельмом Лейбніцем. В основі цього взаємозв'язку лежить концепція логіки як вивчення різних способів логічного висновку, що лежать в основі як загальних аргументів, так і юридичних міркувань. Це розуміння постулює, що аргумент складається з передумов, які виправдовують висновки, що дозволяють оцінювати різні логічні структури в межах різних областей дискурсу, включаючи право.

У своїй праці Лейбніц визначає чотири різні способи логічного висновку, що стосуються юридичної аргументації: дедукцію, індукцію, абдукцію та аналогію. Кожен спосіб виконує унікальну функцію в артикуляції юридичних міркувань. Наприклад, дедукція передбачає зв'язок, де істинність передумов гарантує істинність висновку, що є ключовим для встановлення правової визначеності.

Це дедуктивне мислення є відмінною рисою юридичної аргументації, що відображає структурований характер правових норм та їх застосування в процесі прийняття судових рішень.

Вплив Лейбніца поширюється на поняття правової аксіоматики, де він наголошував на ролі філософії в обґрунтуванні правового аналізу. Його твердження про те, що право слід розглядати не лише крізь логічну призму, а як сферу, збагачену філософським дослідженням, ілюструє складність правового мислення. Цей підхід спростовує спрощене уявлення про те, що правове мислення можна звести до простої дедуктивної логіки, підкреслюючи необхідність контекстуального розуміння та інтерпретаційної гнучкості в рамках правових рамок.

Лейбніц також боровся з парадоксами, властивими юридичним міркуванням. Його дослідження парадоксальних випадків демонструє прагнення висвітлити основні раціональні структури, які керують юридичною думкою. Розглядаючи такі складнощі, Лейбніц прагнув продемонструвати, що принципи загальної логіки справді можуть забезпечити ясність у юридичних питаннях, тим самим посилюючи взаємозв'язок загальної та юридичної логіки. Ця інтеграція має вирішальне значення для розуміння того, як юридичне мислення функціонує в ширшому контексті людського пізнання та раціональності [6].

Внесок Г. Лейбніца у філософію та логіку мав глибокий і тривалий вплив на сучасну думку, зокрема в сферах логіки, філософії розуму та юридичної теорії. Його робота з розробки універсальної характеристики та логічних числень заклала основу для значних досягнень у сучасній логіці, вплинувши на сучасну аналітичну філософію. Такі вчені, як Ерік Дж. Айтон, зазначали, що проект Лейбніца «відіграв значну роль в історії логіки», підкреслюючи актуальність його ідей для поточних дискусій у цій галузі [9].

Дослідження Г. Лейбніца філософії розуму глибоко заглиблюється в природу сприйняття, мислення та людської мотивації – концепції, які залишаються актуальними для сучасних дискусій у когнітивній науці. Він запропонував такі ідеї, як попередньо встановлена гармонія, які заперечують пряму взаємодію розуму і тіла, стверджуючи при цьому скоординований зв'язок між психічними станами та фізичними процесами. Цей підхід порушує важливі питання про свідомість, потяг та несвідоме, які продовжують резонувати в сучасних філософських дослідженнях [8].

У галузі філософії права інноваційне застосування Г. Лейбніца логіки до правових умов привернуло значну увагу як істориків права, так і філософів. У своїх юридичних працях він використовував логіку пропозицій, модальну логіку та логіку ймовірностей для аналізу права, обґрунтовуючи необхідність аксіоматичної системи в юриспруденції, подібної до геометрич-

них доказів. Твердження Лейбніца про те, що право можна систематизувати подібно до геометрії, постулює, що може існувати ефективний метод перевірки юридичних аргументів, підкреслюючи взаємозв'язок між правом та логічним мисленням.

Правозастосовна діяльність, зокрема на стадіях досудового розслідування та судового розгляду, передбачає ґрунтовний аналіз фактів і нормативних приписів, критично важливих для встановлення об'єктивної істини. Верифікованість юридичного рішення безпосередньо корелює з точністю дефініювання категоріально-понятійного апарату. На відміну від спеціальних понять, що потребують залучення експертів, тлумачення правових дефініцій є виключною прерогативою юриста. Необхідність у чіткому визначенні постає щоразу, коли зміст терміна є неоднозначним, потребує аргументованого роз'яснення або безпосередньої субсумції під конкретні обставини справи, зокрема під час правової кваліфікації діяння [2, с. 88].

Тривала значущість концепцій Г. В. Лейбніца знайшла своє підтвердження у наукових ревізіях ХХ століття. Зокрема, критична рецепція та поглиблення його метафізичних і логічних засад у працях Б. Рассела та Е. Кассіра дозволили реконструювати фундамент лейбніцівської думки, закріпивши за ним статус визначальної постаті в генезисі сучасної філософії та формальної логіки [9].

Г. В. Лейбніц, захистивши докторську дисертацію з права у 1666 році, заклав методологічні основи юридичної логіки, спираючись на спадщину римських юристів. Він проводив пряму аналогію між юридичним дискурсом та «стилем геометрів», вказуючи на те, що класичні правові тексти (зокрема «Пандекти») побудовані на засадах абсолютної ясності та точності. Високо оцінюючи здатність римських правників до вибудовування логічно несуперечливих висновків із заданих правових норм, Лейбніц фактично першим артикулював право як систему раціональних умовиводів [1, с. 14].

Хоча сучасні мислителі продовжують займатися його концепціями, повний сту-

пінь його впливу залишається предметом активного дослідження та дискусій у різних академічних дисциплінах. Логіка виступає фундаментальним компонентом правознавчої методології, визначаючи право як цілісну дедуктивну систему. Її інструментарій – від класичних методів до деонтичної логіки норм – є базовим як для юридичної техніки (нормотворення), так і для герменевтичного аналізу правових текстів. Застосування логічного моделювання дозволяє систематизувати понятійний апарат та забезпечує теоретичну обґрунтованість наукових правових досліджень [3, с. 30].

Доведено, що у вченні Г. Лейбніца юридична логіка не є ізольованою системою, а постає специфічним модусом застосування універсальних законів мислення до нормативно-правової матерії. Вона виконує роль «концептуального містка», що трансформує абстрактні логічні структури у прагматичні інструменти соціального впорядкування.

Висновок

Встановлено, що ключовою ідеєю Лейбніца була аксіоматизація права за зразком *mos geometricus*. Використання дедукції, індукції, абдукції та аналогії в юридичному контексті дозволяє розглядати правову систему як логічно замкнену архітектоніку, де судові рішення має виводитися з фундаментальних принципів природного права з математичною точністю. Обґрунтовано, що полеміка Лейбніца з Дж. Локком заклала епістемологічний фундамент для юридичної логіки. Захист апріорних логічних структур дозволив Лейбніцу стверджувати, що юридичні міркування базуються на «вічних істинах» розуму, а не лише на мінливому емпіричному досвіді чи звичаях. Показано, що методологія Г. Лейбніца розглядає юридичні суперечності та парадокси не як вади системи, а як об'єкти для раціонального розв'язання. Спроба створення «універсальної характеристики» (символічного числення) мала на меті мінімізувати суб'єктивізм у праві, замінивши нескінченні дискусії логічним розрахунком. Спадщина Г. Лейбніца визначена як фундамент для сучасної символічної логіки та теорії юридичної аргументації. Його ідеї

щодо систематизації права та використання модальної логіки в юриспруденції залишаються релевантними в епоху цифровізації правосуддя підтверджуючи статус Г. Лейбніца як предтечі сучасної математичної логіки в праві.

Література

1. Бандурка О. М., Тягло О. В. Юридична логіка : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків : Золота миля, 2017. 216 с.
2. Логіка для юристів : підручник / В. С. Бліхар, В. В. Левкулич, М. М. Олексюк та ін. ; за ред. В. С. Бліхара. 2-ге вид., перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. 316 с.
3. Логіка : підручник / О. М. Юркевич, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва та ін. ; за заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Adams R. M. Leibniz's Theories of Contingency. Rice University Studies. 1977. Vol. 63, No. 4. URL: <https://andrewmbailey.com/rma/1977d-Adams-LeibnizContingency.pdf>
5. Armgardt M. Presumptions and Conjectures in the Legal Theory of Leibniz. Leibniz und die Entstehung der Modernität. 2014. P. 195–204.
6. Brewer S. Law, Logic, and Leibniz: A Contemporary Perspective. *Academia.edu*. 2019. URL: https://www.academia.edu/40238275/Brewer_Law_Logic_and_Leibniz_a_Contemporary_Perspective
7. Deleuze G. Lecture 04 on Leibniz. Gilles Deleuze : The Seminars of Gilles Deleuze. 1980. URL: <https://deleuze.cla.purdue.edu/lecture/lecture-04-8/>
8. Kulstad M., Mercer C. Leibniz's Philosophy of Mind. Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2020. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/leibniz-mind/>
9. Leibniz's Philosophy of Logic and Language. Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2021. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/leibniz-logic-influence/>
10. Malink M. The Logic of Leibniz. New York University, Department of Philosophy. URL: https://as.nyu.edu/content/dam/nyu-as/philosophy/documents/faculty-documents/malink/Malink_Logic-of-Leibniz.pdf

Ksenia Viktorovna Nikolenko

*Candidate of Philosophy, Associate Professor,
Department of Social Sciences, Humanities,
and General Legal Disciplines (Donetsk State
University of Internal Affairs)*

<https://orcid.org/0000-0002-2091-7823>

LOGICAL ARCHITECTURE OF THE LEGAL SYSTEM IN THE TEACHINGS OF G. W. LEIBNIZ: FROM UNIVERSAL LAWS OF THOUGHT TO LEGAL DEDUCTION

The article presents a comprehensive theoretical study of the logical and philosophical legacy of Gottfried Wilhelm Leibniz in the context of its influence on the formation of legal science methodology. The relevance of the study is determined by the need to rethink the rational foundations of law in the context of modern digitalization and algorithmization of legal activity, where Leibniz's ideas about "computing law" acquire new practical significance.

The author substantiates the thesis that in Leibniz's system, legal logic is not an autonomous discipline, but acts as a specific mode of existence of general logic in a particular sphere of human activity – law. The work provides a detailed analysis of the Hanoverian period of the thinker's work, in particular his fundamental work "New Essays on Human Understanding." It is proven that this work, appearing as an intellectual response to John Locke's empiricism, laid the epistemological foundation for the separation of legal logic as an independent analytical discipline based on the priority of a priori logical structures.

Particular attention is paid to the concept of *mos geometricus* – the construction of a legal system based on a strict geometric model. The mechanism of transforming normative and legal material into a logically closed architectonics is revealed, where specific law enforcement decisions are derived from basic axioms (principles of natural law) through deductive iteration. The article identifies and characterizes four basic methods of logical inference that G. Leibniz adapted to the legal context: deduction, induction, abduction, and analogy. The author emphasizes that deduction in Leibniz's teaching acts as a guarantor of legal certainty, since the truth of

normative premises logically necessitates the truth of judicial conclusi.

The role of “General Inquisitions” and the idea of symbolic calculus (*Characteristica Universalis*) as tools for overcoming legal paradoxes has been studied. Leibniz viewed paradoxes in law not as systemic errors, but as opportunities to expand rational knowledge through logical analysis. The article emphasizes that Leibniz’s desire to axiomatize law encountered the problem of the vagueness of legal language, which makes his reflections on the “complete concept of substance” and the predicative structure of norms extremely relevant to contemporary linguistic-logical expertise in law.

It is concluded that Leibniz’s logical architectonics created a complex foundation that goes beyond traditional legal understanding, integrating propositional logic, modal logic, and probability theory into a single analytical apparatus of jurisprudence. The thinker’s legacy is defined as a fundamental milestone that not only influenced classical rationalism but also continues to resonate in contemporary discussions about the nature of legal argumentation, the epistemic reliability of court decisions, and the role of artificial intelligence in modeling legal systems.

Key words: G. W. Leibniz, legal logic, architectonics of the legal system, legal deduction, rationalism, *mos geometricus*, axiomatization of law, epistemology, universal characteristic, legal argumentation.